

Frågor på olika teman

Viktigt i allt utforskande intervjuande är att inte ha för bråttom och att "packa upp", dvs lyssna noga efter generella o svepande beskrivningar och få dem konkretiserade i händelse/situations- och beteende termer. En bra målsättning är att det ska gå att visualisera beskrivningarna...

Skalfrågor

Skalfrågor är mycket effektiva för att utforska olika lägen. Hur allvarligt föräldern ser på läget, hur hoppfull föräldern är, hur långt eller nära föräldern är i förhållande till sina mål. Det är också viktigt att vi själva ställer skalfrågor till varandra för att konkretiser hur vi själva ser på risk, säkerhet, oro och tilltro till de ev förändringsplaner som kommer fram etc.

Mitt sätt att jobba med skalfrågor är att jag alltid definierar 10 som positivt, oavsett vad jag ställer skalfrågan mot för händelse/situation/tanke/känsla.

Skalfrågorna måste också ställas direkt i ett relevant sammanhang, som en fördjupande, beskrivande följdfråga till ett angeläget samtalstema.

Skalfrågans bygger på en sekvens av olika utforskande moment:

1. Formulera skalfrågan;
t.ex:så, för att förstå dig rätt... om 10 är att du inte är ett dugg bekymrad över situationen och 0 är att du tycker det är helt ohållbart.... vart skulle du sätta dig på den skalan? Ett annat exempel: ...så om 10 är att du känner dig helt säker på att mamma kommer att fixa det den här gången och 0 är att du inte litar ett dugg på det hon säger... var är du på den skalan?
2. Utforska skillnaden mellan 0 och det personen anger på skalan.
T.ex: Ok... 4... så vad är det som gör att du sätter dig på 4 och inte på 0? Det är viktigt att fördjupa och bredda beskrivningarna genom att ställa utvecklande följdfrågor; Hur? Vad? Vem? På vilket sätt?
Klienten beskriver någon anledning till att hon sätter sig där hon sätter sig, och du utforskar det – därefter så frågar du "Vad mer gör att du sätter dig på 4? Därefter utforskar du på samma sätt igen. Sedan frågar du igen "vad mer får dig att sätta dig på 4? och fortsätter så tills klienten uttryckligen säger att hon inte har några mer svar.
3. Här börjar vi utforska vad som är uppåt på skalan genom att fråga "Hur skulle du veta att du är ett litet snäpp upp på skalan? Och sedan utforskar jag det på samma sätt som i föregående punkt. Vad mer...? är en mkt viktig fråga...
4. Man kan sedan lägga till några varianter på frågorna: t.ex "Hur högt upp händer det att du kommer när det är som bäst? Hur långt ner kommer du när det är som värst? Hur ofta pendlar du upp o ner? Vart befinner du dig som oftast? OBS att utforska noga varje svar detaljerat som ovan.
5. En slutfas i en kontakt kan vara att klienten uppnår en positiv förändring som hon beskriver t.ex som 8 på skalan. Det kan då vara effektivt att utforska vilka faktorer i klientens tillvaro som påverkar henne att vara kvar på 8. Sedan kan man börja om från början med var och en av dessa faktorer....

Om att starta upp...(inte så mycket frågor, men sätt att förklara o beskriva)

- Vi har fått in den här informationen från skolan och socialtjänstens uppgift är att vi måste försäkra oss om att era/dina barn inte far illa...låter det rimligt i dina öron?....

- ...ok...så om det inte är sant är det jättebra, men jag kan inte komma tillbaks till min chef och säga att jag har pratat med dig på telefon, och att du sagt att det inte är sant ...min chef kommer inte acceptera det...vi behöver träffas så jag får tala med dig och andra viktiga personer så jag får möjlighet att bedöma själv hur läget är....(Låter det rimligt i dina öron?)
- Anledningen till att jag behöver prata med dig är att....(vad som hänt och den info jag har)...och det är socialtjänstens uppgift att bedöma vad som är vad i allt detta, och det är viktigt för mig att jag får tala med dig om hur du ser på saken..... (Låter det rimligt i dina öron?)
- Jag vet inte vad som har hänt o vad som är sant eller inte sant.... I det här läget så måste jag tänka att det kan vara precis så som du säger, men jag måste också vara öppen för att det kanske är just så allvarligt som(anmälaren/anhörig mm)... säger. För att jag och min chef ska kunna göra en bedömning behöver jag mer information från dig, barnen och andra som kan veta om hur det är...

Ett råd här är att prata i "förvaltningstermer" dvs, det är inte jag som ska bedöma utan "vi", "socialtjänsten", "jag och min chef". Det är ett sätt att faktiskt skapa en allians med familjen och öppnar för att jag kan säga:

- hur kan vi tillsammans övertyga min chef och nämnden om att du kan ta hand om dina barn på ett bra sätt?

Problemet

- Stämmer den beskrivning vi har fått av x? Det dom säger hände...har det hänt? Var det så? Om inte – hur var det? Vi behöver höra från er vad som hände...
- Är det en engångsföreteelse eller har detta hänt förut?
- Kan du berätta vad som hände....? (Utforska detaljer och fördjupa med frågor runt Vad, Hur, När, Var, Vem. Fortsätt tills bilden framstår klart.)
- Hur har det här påverkat dina/era barn? På vilket sätt? När? Hur vet du det? Vad får dig att tänka att det är så?
- Om detta fortsätter...om det inte sker en förändring – vart tror du att det kan sluta?
- Vad vore det värsta som kunde hända då? (Ett resonemang om konsekvenser). För barnen? För dig? För er? För slakten?
- Hur mycket bekymrar det här dig? Vad är det som är värst för dig, i det här som har hänt/så som det är...?
- Om 10 är att allt är ok i din familj och det inte finns några problem att tala om, och 0 är att det är fruktansvärt och ohållbart och du står inte ut längre.....? Vart är du på den skalan? Utforska skillnaden mellan 0 och x? Vad behöver hända för att du ska veta att det är ett litet snäpp upp på skalan?
- Om vi tittar tillbaka lite.... Hur har det varit de senaste 2 åren? (Rita upp skalfrågan och koppla på tidsaxeln...)
- Det här är den bild vi har fått av er...(beskriv den bild du har fått av familjen och deras situation) – vad tänker du om detta? Vilken bild skulle du vilja att vi hade om er?
- Min uppfattning är att vi måste prata om den händelsen då (händelse/situation) och det som hände där..... Vad är din uppfattning om det som hände/hur det är/var?
- När jag fick uppdraget av min chef att tala med dig, ansåg han/hon att vi behövde prata om(den händelsen/situationen/de förhållandena/frågorna). Vad anser du om det? Hur ser du på den händelsen? Vad mer? Vad mer? Vad mer?
-Ok....så du tycker att det är på det viset, och inte så.....Hmmm...ok...så, vad vet du som andra inte vet?

-så vad tror du att jag/min chef behöver se för att vi ska kunna lämna dig/er ifred?
- Är det något annat du tänker på som rör(händelse/förhållanden/situation) som du vill att vi ska prata om?

Position

- Vad tänker du kring det som hänt?
- Hur tror du det här påverkar barnen?
- Vad tror du andra och dina anhöriga tänker?
- Vad är allvarligast så som du ser det, i det som hänt? På vilket sätt? Hur?
- Andra har uttryckt oro för det som har hänt, men vad är det som oroar dig mest/vad är det värsta för dig, i detta?

Undantag

- Berätta om tillfällen när det varit möjligt att hantera de här problemen?
- Berätta om hur du/ni har gjort för att de här problemen inte ska drabba barnen?
- Hur har du försökt att hitta lösningar på och förhindra(problemet)?
- Har det varit stunder då du kunde ha gjort(problembeteende ex.vis slagit barnet)....men inte gjorde det....?
- Vad kan du se att det fanns för alternativ för dig?
- Har du gjort annorlunda någon gång, som blev bättre?
- Berätta om stunder då det har fungerat bra i familjen/för dig/för honom/henne...?
- Berätta om tider när familjen har mått bra och barnen varit trygga?

Resurser/Styrkor

- Vad gör han/hon som du tycker är bra för barnen?
- Hur bar du dig åt för att lyckas med/klara av.....
- Beskriv en bra dag....Vad gör du då? Hur bär du dig åt?
- Vad är det som fungerar bra i ditt liv, barnens liv, familjens liv
- Beskriv positiva relationer som du o barnen har till andra
- Utforska beskrivningar av undantag i termer av HUR föräldern gjorde det och varför

Mål

- Vad önskar och hoppas du ska hända härnäst?
- Hur vill du att det ska vara för dina barn?
- Vad behöver dina barn för att det ska vara ok för dem?
- Hur vill du att ditt liv ska se ut om 5 år? Barnens?
- Vad skulle vara ett tecken för dig på att ni är på väg åt rätt håll?

Mirakelfrågan

En förutsättning för att ställa mirakel frågan är att du och föräldern/familjen är någorlunda överens om problembeskrivningen och att familjen är någorlunda intresserad av att göra något för att komma tillrätta med problemen. Kan du ställa mirakelfrågan är sannolikheten stor att du får en mycket bra bild av hur familjemedlemmarna vill att det ska vara i deras tillvaro. Utforska detaljerat, packa upp och ha inte för bråttom.

Mirakelfrågan lyder så här:

”Föreställ dig att ni, efter det här samtalet... åker hem... och det är en vanlig eftermiddag... och det blir kväll, och ni gör det ni brukar göra... och sen går ni och lägger er..... och medan ni sover så inträffar ett mirakel..... som gör att alla de

bekymmer och problem som vi har pratat om nu..... bara försvinner...så här (snäpp med fingrarna).... Men eftersom det inträffar på natten när ni sover så vet ni inte att det har hänt ett mirakel..... När du/ni vaknar på morgonen därpå....vad är det första du lägger märke till som är annorlunda?

Efter detta ställer du systemiska och cirkulära uppföljningsfrågor för att få detaljer i beskrivningarna. Låt det inte gå för fort... gå sakta fram med beskrivningarna...
"vänta lite,, det första du la märke till när du slog upp dina blå...?", "Så när du tänkte på det viset... vad blev annorlunda för dig när du tänkte så?" "När du gjorde så... hur reagerade din fru/dotter/son?", "Vad märkte du för skillnad på dom när du gjorde det?", "Vad hände sen...?", "Vad mer...?" osv

Efter detta: Fråga om något av miraklet har inträffat den senaste månaden.
Efter att ha utforskat dessa undantag (!) så ställer du skalfrågan: "Om 10 är dagen efter miraklet, och 0 är när det var som värst... var är du nu på den skalan?" Sen utforskar du skalfrågan i detalj....

Om klienten undrar över vad som kommer att hända?

- Jag tänker att jag inte ska göra någonting överhuvudtaget – jag vill att ni gör något... jag vill att ni gör något som får situationen att bli okay...(Om klienten frågar dig rakt på sak; "vad tänker du göra nu?")
- Jag skulle behöva prata med er alla i familjen och med andra viktiga personer för att förstå vad som är viktigt för er, hur ni ser på det som hänt och vad ni tänker behöver hända för att situationen ska vara okay
- Jag måste försäkra mig om att era barn inte far illa...
- Jag ska göra färdigt utredningen genom att prata med de personer som är viktiga att prata med och sedan vill jag att vi tillsammans funderar över vad vi har kommit fram till....
- Ja, det är en bra fråga.... Vad tänker du behöver hända?
- Bra fråga... Det vi skulle behöva se hända är att.... (beskriv vad som behöver hända för att du ska kunna avsluta ärendet!)
- Beskriv våra rutiner, hur det går till i en pejling/utredning etc.

Vid förnekande....

- Andra har uppenbarligen reagerat starkt...hur kommer det sig tror du? Vad tror du andra har reagerat på? Var har de fått den informationen från, tror du?
- ...oavsett om det har hänt eller inte, så måste vi i det här läget försäkra oss om att det aldrig kan hända överhuvudtaget....och eftersom att det finns många olika beskrivningar kan jag inte utesluta att det kan ha hänt... så har du/ni några idéer om hur det behöver bli för att jag eller andra inte ska kunna misstänka er för att göra....(händelsen)...?
- Hur besvärande är det för dig att du blir misstänkt för att ha gjort detta? (antagligen svarar personen "ganska besvärande eller mycket besvärande").. så vad tror du att du behöver göra för att inte få sådana anklagelser riktade mot dig i framtiden
- Hur angelägen är du om att ha en bra relation till ("den drabbade" – ex.vis barnet som säger sig ha blivit slagen)... (Förmodligen säger föräldern "mycket angelägen så klart")... så vad tror du att han/hon hoppas på ska hända/behöver se för att det ska bli så?
- Misstankarna mot dig och oron bland personer som har kontakt med er och barnen är så stor att det blir svårt att bara släppa här... på något sätt måste vi jobba vidare

för att minska denna oro och även skydda dig från framtida misstankar. Det jag vill arbeta vidare på, tillsammans med dig och din familj, är hur ni kan organisera tillvaron för att nå dit?